

Kronika

LXXI Zjazd Polskiego Towarzystwa Językoznawczego w roku 2013

LXXI Zjazd Polskiego Towarzystwa Językoznawczego odbył się w Gnieźnie w dniach 23–24 września 2013 roku. Jego organizacja została powierzona przez Zarząd PTJ prof. UAM Elizie Grzelak. Obrady toczyły się w nowoczesnych wnętrzach Kolegium Europejskiego, w którym swoją siedzibę ma tegoroczny współorganizator — Instytut Kultury Europejskiej Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu.

Zjazd uroczyście otworzyła prof. Renata Przybylska, przewodnicząca Zarządu PTJ. Następnie głos zabrali: prof. Bogdan Walczak, reprezentujący Jego Magnificencję Rektora UAM, oraz przedstawiciele władz miejskich i powiatowych — Jacek Kowalski i Dariusz Pilak, którzy witając gości i życząc owocnych obrad, mówili o historii UAM, przypominali o roli Gniezna w powstawaniu polskiej państwowości, jak też podkreślali wagę komunikacji językowej i pracy wykonywanej przez językoznawców.

Tematem LXXI Zjazdu PTJ, podczas którego wygłoszono dwadzieścia siedem referatów, były «Metodologie językoznawcze w nauczaniu uniwersyteckim». Pierwszego dnia zjazdu podczas obrad plenarnych wysłuchaliśmy pięciu ciekawych i ważnych wystąpień. Bogdan Walczak mówił o potrzebie integracji wiedzy językoznawczej i literaturoznawczej w programach studiów polonistycznych. Adam Pawłowski wprowadził słuchaczy w problematykę lingwistyki kwantytatywnej, a nawiązując do tematyki zjazdu, zastanawiał się także nad modelem współczesnej edukacji uniwersyteckiej, wyjaśniając, dlaczego, komu i w jakim zakresie na studiach potrzebne są metodologia ogólna i metody ilościowe. Następnie uczestnicy zjazdu wysłuchali referatu Bogusława Dunaja, pod nieobecność autora odczytanego przez Małgorzatę Pachowicz, w którym rozważał on, jaka składnia powinna być wykładana w dydaktyce akademickiej, a w konsekwencji w dydaktyce szkolnej, proponując odwołanie się do różnych ujęć teoretycznych i połączenie składni formalnej

z elementami semantyki. Również Krystyna Waszakowa mówiła o konieczności modyfikacji programów nauczania na kierunku filologia polska, a ściślej — o potrzebie zmiany treści kursu ze słowotwórstwa i wprowadzenia opisu w ujęciu kognitywno-komunikatywnym oraz wykorzystania korpusów językowych i narzędzi badawczych z nimi powiązanych. Jako ostatni wystąpił Witold Mańczak, który dowodził, że największym problemem lingwistyki i badaczy uprawiających tę dziedzinę jest niestosowanie kryterium prawdy, przy jednoczesnym twierdzeniu, że językoznawstwo jest nauką, nauka zaś poszukiwaniem prawdy. Wygłoszone referaty wzbudziły ożywioną dyskusję, w której wzięli udział: Renata Przybylska, Zygmunt Saloni, Adam Przepiórkowski, Włodzimierz Gruszczyński, Bogdan Ročlawski i Jacek Perlin. Pytania i uwagi zarówno dotyczyły ogólnych problemów związanych z nauczaniem uniwersyteckim, m.in. konieczności położenia większego nacisku na metodologię i dostosowania wiedzy językoznawczej do praktyki szkolnej oraz roli językoznawców i nauczycieli w kształtowaniu mowy dziecka, jak i odnosiły się do zagadnień szczegółowych, m.in. zalet zastosowania statystyki, potrzeby weryfikacji teorii lingwistycznych pod kątem ich przydatności do tworzenia programów informatycznych, interpretacji nazw żeńskich w ujęciu kognitywno-komunikatywnym czy przykładów błędów, które na zasadzie zastosowania kryterium autorytetu są powtarzane w podręcznikach od XIX wieku.

W pierwszym dniu zjazdu odbyły się ponadto obrady w sekcjach, w których referenci także podjęli tematy związane z dydaktyką uniwersytecką. Małgorzata Pachowicz mówiła o miejscu i zakresie treściowym dialektologii z elementami socjolingwistyki w planie i programie studiów na przykładzie Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Tarnowie. Bartosz Ziółko najpierw udowodnił istnienie na rynku pracy zapotrzebowania na osoby posiadające umiejętności i wiedzę zarówno z dziedziny językoznawstwa, jak i programowania, a następnie przedstawił, w jakim zakresie i w jaki sposób elementy lingwistyki są wprowadzane do nauczania przedmiotów dotyczących

przetwarzania mowy na Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie. Halszka Górny starała się odpowiedzieć na pytanie, w których miejscach schodzą się drogi językoznawcy i etnologa oraz czy powinno mieć to decydujący wpływ na wybór treści kształcenia językoznawczego na kierunku etnologia i antropologia kulturowa. W tym dniu dominowały jednak w sekcjach referaty, w których prezentowano badania szczegółowe, odbiegające od zaproponowanej tematyki zjazdu. Mówiono o demonstrowaniu fotoekscerpji związków frazeologicznych (Piotr Müldner-Nieckowski), o pojęciu strategii i sposobach jej analizy w kontekście komunikacji, dyskursu, gatunku i tekstu (Małgorzata Rzeszutko-Iwan) oraz o problemie odróżniania dopełnienia od okolicznika w składni tradycyjnej, modelu dystrybutywnym, generatywnym i semantycznym (Małgorzata Gębka-Wolak, Andrzej Moroz). Zastanawiano się również nad ilością dystrybutywnych *po* w języku polskim (Adam Przepiórkowski) oraz nad możliwością wykorzystania kognitywnej koncepcji Langackera i teorii mentalnego procesu kategoryzacji Taylora w celu wyjaśnienia przyczyny błędu językowego związanego z wyborem niewłaściwej formy przypadku w akwizycji języka litewskiego (Józef Marcinkiewicz). Ponadto przedstawiono analizę formalno-generatywną, która wykazała, że istnieją różne strategie służące przestrzeganiu zasady minimalnego dystansu (kroku) w sytuacji kontroli podmiotowej nad dopełnieniem (Jacek Witkoś). Wystąpienia wzbudziły duże zainteresowanie słuchaczy i zrodziły szereg pytań, na których temat dyskutowano także w kuluarach.

Drugi dzień zjazdu rozpoczął się od obrad w sekcjach. Kilka referatów ściśle dotyczyło zaproponowanej problematyki zjazdu. Były to wystąpienia Elżbiety Jamrozik na temat Metod i problemów w nauczaniu akademickim języka włoskiego, Iwony Wieźel pt. Socjolingwistyka a analiza tekstów starożytnych. Problem nowych ujęć metodologicznych w nauczaniu tradycyjnego materiału oraz Małgorzaty Haładek-Grzelak i Magdaleny Dolińskiej pt. Kanon opisu gramatycznego w nauczaniu Vocational English na poziomie akademickim: tendencje CLIL. Wysłuchaliśmy również trzech referatów podejmujących zagadnienie terminologii: w polskim i niemieckim opisie słowotwórczym (Janusz

Stopyra), w zakresie kaszubskiej nomenklatury lingwistycznej zgromadzonej w Słowniku polsko-kaszubskim Jana Trepczyka (Hanna Makurat), a także w opisie kontaktów międzyjęzykowych na przykładzie języka włoskiego i polskiego (Irena Putka). Pozostałe dwa referaty dotyczyły szczegółowych koncepcji i zaproponowanych rozwiązań systemowych w istotnych dla językoznawstwa i nauczania akademickiego publikacjach: podręcznikach Bożeny Wierchowskiej pt. Opis fonetyczny języka polskiego, Wymowa polska oraz Fonetyka i fonologia języka polskiego (Paweł Nowakowski, Przemysław Wiatrowski) oraz Słowniku gramatycznym języka polskiego (Danuta Skowrońska, Włodzimierz Gruszczyński, Zygmunt Saloni, Marcin Woliński).

Na koniec drugiego dnia zjazdu odbyły się także obrady plenarne, zainaugurowane wystąpieniem Elżbiety Mańczak-Wohlfeld, która zdała relację z oceny programów nauczania przedmiotów językoznawczych na filologiach obcych, przeprowadzonej przez Zespół II do Oceny Stanu Nauczania Językoznawstwa w Szkołach Wyższych przy Komitecie Językoznawstwa PAN. W skład zespołu weszli profesorowie: Wojciech Chlebda, Katarzyna Dziubalska-Kończak, Henryk Kardała, Piotr Stalmaszczyk i Elżbieta Mańczak-Wohlfeld jako przewodnicząca. O miejscu językoznawstwa polonistycznego na filologiach obcych mówili również Ewa Gruszczyńska i Włodzimierz Gruszczyński. W wyniku przeprowadzonej analizy programów studiów neofilologicznych na dień wzięciu uczelniach ustalili, że liczba przedmiotów zawierających treści polonistyczne jest bardzo mała (poniżej 10%), często nie ma ich w ogóle, czasem sprowadzone są tylko do stylistyki języka polskiego. Następnie głos zabrała Agnieszka Słoboda, która przedstawiła założenia projektu analizy składni języka polskiego w dobie staropolskiej z wykorzystaniem wyników badań w zakresie neurobiologii człowieka oraz psychologii. Jako czwarty wystąpił Zygmunt Saloni, postulujący, aby w praktyce uniwersyteckiej stosować zapis fonologiczny bez zachowania ortograficznego podziału na wyrazy i z uwzględnieniem o wiele bardziej wartościowego dydaktycznie akcentu. Na koniec obrad plenarnych wysłuchano referatu Zofii Cygal-Krupy, która na przykładzie Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej

w Tarnowie przedstawiła przedmiot «wprowadzenie do językoznawstwa», jego miejsce, zakres treści i konieczne zmiany programowe w nauczaniu akademickim. Zaznaczmy, że wszystkie referaty wygłoszone w drugim dniu obrad wywołały duże zainteresowanie słuchaczy, co zaowocowało burzliwą i ciekawą dyskusją, a wśród zadających pytania czy występujących ad vocem znaleźli się między innymi: Jacek Pleciński, Renata Przybylska, Włodzimierz Gruszczyński, Krystyna Waszkowa, Elżbieta Mańczak-Wohlfeld oraz Małgorzata Haładewicz-Grzelak. Mówiono o potrzebie kształcenia polonistycznego na filologiach obcych i obniżającym się poziomie studentów oraz o brakach w edukacji szkolnej i uniwersyteckiej. Dyskutowano na temat idei gramatyki kontrastywnej prowadzonej na filologiach obcych przez dwóch ekspertów lub specjalistę od dwóch języków, alfabetu fonetycznego i fonologicznego oraz pytano o wykorzystanie koncepcji antropologów w badaniach składni staropolskiej.

W czasie zjazdu, 23 września, odbyło się również Walne Zgromadzenie członków PTJ, podczas którego Zarząd Towarzystwa poinformował o swojej działalności od poprzedniego zjazdu. Zgodnie z tradycją w trakcie Walnego Zgromadzenia przewodnicząca Zarządu prof. Renata Przybylska wymieniła członków PTJ, którzy zmarli w ostatnim roku, a są to: prof. Halina Satkiewicz (członek honorowy PTJ), prof. Jiří Damborský (członek honorowy PTJ), prof. Zygmunt Zagórski, prof. Czesław Bartuła, prof. Witold Stefański oraz dr Marcin Prezner. Wzruszające i pełne szacunku wspomnienia wygłosili: Włodzimierz Gruszczyński o Halinie Satkiewicz, Włodzimierz Wysoczański

o Jiřím Damborským, Eliza Grzelak o Zygmuncie Zagórskim i Renata Przybylska o Czesławie Bartuli, a także Leszek Bednarczuk o Witoldzie Stefańskim oraz Bogdan Walczak o Marcinie Preznerze. Pamięć zmarłych uczczono minutą ciszy. Od czytana została także lista nowych członków PTJ, przyjętych podczas posiedzeń Zarządu od poprzedniego zjazdu. Ważnym wydarzeniem było także jednogłośnie przyjęcie wniosku o nadanie statusu honorowego członka prof. Bogdanowi Walczakowi.

LXXI Zjazd PTJ w Gnieźnie nie tylko jednak był wypełniony zadaniami naukowymi czy obowiązkami statutowymi Towarzystwa, ale także obfitował w doznania duchowe, estetyczne i smakowe. Organizatorzy zatroszczyli się bowiem, aby tradycyjnie odbyła się msza za zmarłych członków PTJ, którą tym razem w katedrze gnieźnieńskiej odprawił prymas Polski abp Józef Kowalczyk. Poza tym przygotowano zwiedzanie katedry gnieźnieńskiej, kościoła św. Jana oraz spotkanie z ks. dr. Michałem Sołomieniukiem w Archiwum Archidiecezjalnym w celu obejrzenia oryginałów Bulli gnieźnieńskiej i Kazań gnieźnieńskich. Raczono nas także w trakcie przerw, obiadów i kolacji samymi pysznościami, które serwowała restauracja «Hotele Pietrak». Wspomnijmy tylko, że pewnie do historii zjazdów PTJ przejdzie liczba i jakość dań przygotowanych przez tę restaurację w trakcie bankietu. Po takiej gościnie życzymy sobie, aby w Gnieźnie z udziałem prof. Elizy Grzelak odbył się jeszcze niejeden zjazd PTJ.

Patrycja Pałka
Kraków, Uniwersytet Jagielloński